

Vadarfälttillverkning inför kommande säsonger på Nidingen. Foto: Thomas Carlén.

Av publikationer skall nämnas att årsrapporter för 1980 och 1981 finns till försäljning för 15:— vardera. En köns- och åldersbestämningssguide till vissa "icketättingar" har sammanställts och även den säljs för 15:—. Vi utger också en rapport varje månad med observationer, ringmärkning och andra nyheter. För 25:— kan du prenumerera på denna. Dessa publikationer erhålls enklast genom insättning av erforderligt belopp på stationens postgiro 22 62 34-3. Glöm inte att notera vad beloppet avser.

Peter Strandvik

Täkerns fältstation

Box 204, S-595 00 Mjölby

Efter många krångliga turer och förhållningar kom i början av september vattendomstolens utslag angående Täkerns reglering. Frågan om hur sjöns vattenregim skulle utformas har ju varit central under en rad år och engagerat olika instanser, inte minst Täkerns fältstation. Glädjande i den nu fastställda domen är betoningen av Täkerns naturvärden. I domskälen sägs bl.a. att "vattendomstolen kunna slå fast, att Täkerns reglering hittills i väsentlig mån ensidigt gynnat jordbruksintresset på naturvårdens bekostnad."

Täkerns fältstation har under lång tid pläderat för en höjning av vårvattenståndet vid sjön. Detta för att motverka strandmarkernas igenväxning och för att återskapa en vattenbård innanför vassarna. Domstolen höjer i sin dom vårvattenståndet med 10 cm och sänker som-

marvattenståndet med 5 cm. Detta innebär att årsamplituden för sjön höjs från 30 till 45 cm. Andan i vattendomstolens utslag måste ses som en viktig positiv markering för naturvärden, inte minst fältstationen!

Stationen var under året bemannad från den 16 mars till den 18 augusti. Två platschefer, Olof Johansson och Hans Sandberg, tjänstgjorde ca 11 veckor var. Många assistenter och guider jobbade också under säsongen.

Verksamheten var under året ganska strikt knuten till vassens fauna och flora. Framför allt var det vasslätteryterna i sydväst som var föremål för intresset. Frågan om slätterns positiva respektive negativa effekter är fortfarande i stort sett obesvarad. Så mycket kan dock sägas, att stammarna av rörsångare och vattenrall påverkas starkt negativt, vilket väl inte var oväntat! Sot-hönsen gynnas däremot i viss mån, liksom en del arter änder. Grågässen, som stadigt ökar i Täkern, utnyttjar de nyslagna ytorna för bete. Under 1982 häckade ca 25—30 par av arten.

Täkerns svartärnor hade ett lyckosamt år. Häckningarna var genomgående framgångsrika för de ca 35 par, som fanns fördelade på ett par kolonier. Ättiofem sjungande trastsångare är nytt Täkern-rekord. Omkring 50 par häckade. Ett av fältstationens projekt avser just den här artens häckningsbiologi, där mycket är okänt. Det pågår även under 1983.

Skägmessarna, som nu varit bofasta vid sjön i drygt tio år, hade ett bra år. Mint 3 000 par fanns i augusti. Utsträck noterades också i oktober.

Sämare går det däremot för ett par av Täkerns doppingarter. Den svarthalsade fanns under 1982 bara med något enda par. En unge sågs. Svarthakedoppingarna är inte heller de särskilt framgångsrika i sin häckning. Förmodligen utgör ökningen av stora gäddor, "fågelsjöns krokodiler", ett alltmera akut hot mot arten, liksom även mot änderna. Vid ett tillfälle sågs en gädda ta en relativt stor skrattmåsunge! Uttaget av lekgäddor i sjön har minskat starkt under senare år. Möjligen är det detta som nu får negativa utslag hos bl.a. doppingarna.

Av övriga intressanta observationer under året kan nämnas ett par noteringar av sommargylling, en vassångare från maj till juli och ett ovanligt bra år för vaktel och kornknarr. Strax sydöst om Täkern sågs för övrigt en kornknarr med nykläckta ungar! En väl så anmärkningsvärd notering.

Under hösten räknade fältstationen traditionsenligt simfåglar inklusive gäss. Där kan nämnas att stjärtanden var talrikare än någonsin, att brunanden också var mycket vanlig och att antalet snatteränder vid oktober-räkningen uppgick till 120. Sextontusen sothöns fanns vid ett tillfälle i september.

Maximisiffran för gässen antecknades den 16 oktober och låg på ca 26 000. Båda de efterföljande helgerna noterades också många, men ca tiotusen färre. Den milda hösten fick gässen att dröja på Östgötaslätten ovanligt länge. Så sent som den 5 december var antalet omkring 5 000. Förutom de dominerande sädgässen sågs en del andra gäss, t.ex. spetsbergsgäss i oktober, med en största flock på 13 ex. I samma månad sågs också åtta vitkindade gäs. Dessutom noterades en familjegrupp av fjällgäss, för övrigt den första vid Täkern på 30 år. Tilläggs-

Häckningen går dåligt för några av Täkerns doppingarter. Bl.a. förefaller det som om gäddorna — "fågelsjöns krokodiler" — är ett hot mot de mindre doppingarna, t.ex. svarthakedopping. Foto: Jan Elmeliid.

kan att fjällgässen var omärkta och alltså inte härrörde från de senaste årens utsläpp i fjällen.

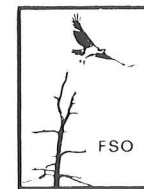
En relativt stor mängd unga sädgäss märktes under sommaren 1982 i norra Finland. Inte mindre än nitton olika finska ringar avlästes vid Täkern under hösten. Vid något tillfälle sågs fåglar i nummerföljd tillsammans, vilket visar hur trogna kullsyskonen är varandra under flyttningen!

Täkerns fältstations ringmärkning är sen en rad år tillbaka mycket blygsam till omfånget och så gott som helt projektanknuten. Under 1982 märktes ca 500 fåglar inom ramen för vassprojekten (trastsångare, rörsångare, brun kärnhök bl.a.).

I september gick ett angeläget reservatsprojekt av stapeln, bl.a. med bistånd av fältstationen. Det gällde vegetationsbekämpning inom ett par områden med hjälp av arméns bandvagnar. Resultatet blev till synes lyckat och bara ett par dagar efter arbetet rastade stora vadarflockar i de nedkörda ytorna. Meningen är nu att vattenståndshöjningen efter denna bearbetning ska göra sitt till så att växtligheten hålls på en rimlig nivå. De två aktuella områdena ligger förövrigt intill två av fågeltornen. Arbetet är så att säga en kombination av biotopvård och social naturvård.

Fältstationens årsrapport kommer under 1983 som nr 2 av den regionala fågeltidskriften *Vingspeglarna*, som då — i likhet med 1982 — blir ett Täkern-temanummer. Årsavgiften för Täkerns fältstation är för 1983 35:—, vilket också inkluderar regelbundna informationsblad. Föreningens postgiro är 26 34 96-2.

Göran Bergengren

Hartsö-Enskär fågelstation

Föreningen Södermanlands Ornitologer,
c/o Lennart Wahlén, Dagagatan 10 A, S-154 00 Gnesta

Årets verksamhet var av normal omfattning, d.v.s. ingen verksamhet under våren (eftersom stationen ligger i ett fågelskyddsområde med landstigningsförbud till den 15 juli), några häckningskontroller av alkor och skrântärnor i juni—juli samt höstfångst och ringmärkning på Enskärs södra udde 4.8—30.10. Dessutom gjordes några besök i december.

Arbetet med invasionsarterna ingår rutinmässigt i det nordiska samarbetsprojektet, och biometriska data insamlas för dessa arter.

Under hösten besöktes stationen av många grupper, skolklasser och enskilda som guidades av personalen.

Ringmärkning och återfynd

Ur tordmulepopulationens ca 150 par ringmärktes 32 boungar, vilket är ovanligt få. Två gamla sillgrisslor och två boungar av tobisgrissla märktes samtidigt. Skrântärnekolonin bestod av oförändrat ca 60 par och 58 boungar ringmärktes.

Av övriga häckfåglar ringmärktes en ruggande grågås samt en ungfågel av vardera havstrut och gråtrut.

Totalt ringmärktes under sommar och höst 4 849 ex. av 87 arter. Mängden fåglar är ungefär normal, medan antalet arter är ett särklassigt rekord.

Talrikast blev som vanligt kungsfågel (1 749) och rödhake (729). 1981 års uppgång för lövsångaren var möjligen tillfällig, nu blev det endast 208 ringmärkta under hela hösten 1982.

Rekordvärden erhöles för svartmes (271), pärluggla (103) och taltrast (170), dessutom fångades många bofinkar (138) och svarthättor (133).

Sex nya arter ringmärktes (nu totalt 140 arter) hösten 1982: grågås, grönbena, gråtrut, havstrut, brunsvångare (3.10) och snösparv.

Bland övrig fångst kan nämnas duvhök 1, kustsnäppa 1, nattskär 2, blåhake 6, svart rödstjärt 1 (stationens andra), gråhoppångare 1, höksångare 2, kungsfågelsångare 2 (stationens fjärde och femte, 6 resp. 17.10), mindre flugsnappare 3 och videsparv 2.

Under året erhöles drygt tjugo återfynd av elva arter, bl.a. kontrollerades en av höstens pärlugglor vid Falsterbo arton dagar efter märkningen. En rödhake tog samma väg och kontrollerades efter tio dagar, medan två andra rödhakar mötte sitt öde i Algeriet. En järnsparv flög till Östtyskland, en koltrast till England medan en bofink sköts i Italien. Två starar togs av fågel-